

POSTANOWIENIE

Dnia 17 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania P. T.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Gorzowie
Wielkopolskim
o wysokość emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 17 kwietnia 2024 r.,
zażalenia ubezpieczonego na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie
z dnia 12 września 2023 r., sygn. akt III AUa 276/22, III WSC 112/23,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Szczecinie postanowieniem z dnia 12 września 2023 r., na podstawie art. 25 § 1 k.p.c., ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 2.272 zł oraz odrzucił skargę kasacyjną odwołującego się od wyroku tego Sądu z dnia 16 marca 2023 r. w sprawie III AUa 276/22.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Apelacyjny stwierdził, że skargę kasacyjną od powyższego wyroku złożył radca prawny, pełnomocnik odwołującego się, i wskazał wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 29.090 zł, wyjaśniając, że stanowi ona różnicę 16,33% od brakującej kwoty kapitału początkowego, który przy

83,67% wynosi 149.044,17 zł, a przy uwzględnieniu apelacji i skargi wynosiłby 100%, czyli 178.133,34, zatem różnica brakująca to 29.089,17 zł.

Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że powziął wątpliwości co do rzeczywistej wartości przedmiotu zaskarżenia i dokonał jej sprawdzenia na podstawie art. 25 § 1 k.p.c. W tym celu wystąpił do organu rentowego o wyliczenia tej wartości. Organ wyliczył roszczenie odwołującego się na kwotę 2.272 zł, co stanowi różnicę między wartością emerytury ustalonej przy uwzględnieniu wyższego kapitału początkowego (zgodnie z żądaniem odwołującego się) a emeryturą faktycznie realizowaną.

Dalej Sąd Apelacyjny wywiódł, że ustalenie wartości kapitału początkowego nie jest roszczeniem samoistnym, lecz poprzedzającym ustalenie wysokości emerytury i jako takie nie mogło być brane pod uwagę przy ustalaniu wartości przedmiotu zaskarżenia. W sprawie o wysokość emerytury do obliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia stosuje się - z mocy art. 368 § 2 zdanie trzecie w związku z art. 398²¹ k.p.c. - odpowiednio art. 22 k.p.c. i stanowi ona różnicę między wysokością świadczenia wypłacanego/ustalonego przez organ rentowy a wysokością świadczenia żadanego przez odwołującego się w skali jednego roku.

W takim stanie sprawy, w ocenie Sądu Apelacyjnego, zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c., skarga była niedopuszczalna i podlegała odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

W zażaleniu na powyższe postanowienie odwołujący się zarzucił naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 25 § 1 k.p.c. w związku z art. 19-24 k.p.c., przez ich błędne zastosowanie polegające na przeprowadzeniu dochodzenia w celu sprawdzenia wartości przedmiotu sporu i oparciu się na jednym tylko zdaniu organu rentowego, że wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi 2.272 zł bez żadnego uzasadnienia i bez wyliczenia oraz bezpodstawne przyjęcie, że kwota 2.272 zł stanowi różnicę między wartością emerytury ustalonej przy uwzględnieniu wyższego kapitału początkowego, zgłoszonego przez odwołującego się a emeryturą faktycznie realizowaną, co jest niedopuszczalne, bowiem nie znajduje oparcia w materiale dowodowym a odwołujący się podał dokładne wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia, „co nie zostało obalone przez pozwanego”, zatem zaskarżone postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej na podstawie arbitralnie ustalonej wartości przedmiotu zaskarżenia jest niedopuszczalne.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i zasądzenie od organu rentowego na swoją rzecz kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie podlega oddaleniu.

Zgodnie z art. 398⁶ § 2 k.p.c., sąd drugiej instancji odrzuca skargę kasacyjną wniesioną po upływie terminu, skargę niespełniającą wymagań określonych w art. 398⁴ § 1, nieopłaconą oraz skargę, której braków nie usunięto w terminie lub z innych przyczyn niedopuszczalną.

Skarga kasacyjna - jako szczególny środek zaskarżenia wnoszony poza tokiem instancji od prawomocnych orzeczeń - musi spełniać wyznaczone ustawowo wymagania, które określają jej dopuszczalność. Takie wymaganie statuuje, między innymi, art. 398² § 1 k.p.c., zgodnie z którym skarga kasacyjna nie przysługuje w sprawach (z zakresu ubezpieczeń społecznych) o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Przepis art. 398² k.p.c. ma przy tym charakter bezwzględny i nie jest dopuszczalne dowolne, zależne wyłącznie od woli stron „oznaczenie” wartości przedmiotu zaskarżenia po to, ażeby uzyskać uprawnienie do wniesienia skargi kasacyjnej w sprawie, w której skarga taka jest niedopuszczalna. Z tego względu badanie wartości przedmiotu zaskarżenia podanej w skardze kasacyjnej ma na celu sprawdzenie, czy skarga kasacyjna jest dopuszczalna ze względu na minimalną wartość zaskarżenia wymaganą od tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia według art. 398² § 1 k.p.c. i nie może być utożsamiane ze sprawdzeniem wartości przedmiotu sporu, o którym stanowią art. 25 i art. 26 k.p.c. O ile bowiem przepisy te wyrażają potrzebę ustabilizowania w postępowaniu cywilnym wartości przedmiotu sporu na potrzeby określenia właściwości rzeczowej sądu i wysokości należnych opłat sądowych, o tyle gdy chodzi o określenie wartości przedmiotu zaskarżenia na użytek ustalenia dopuszczalności skargi kasacyjnej potrzeba taka nie występuje, ważne jest natomiast, by rozpoznaniu przez Sąd Najwyższy podlegały jedynie te skargi kasacyjne, których dopuszczalność przewidują przepisy procesowe, a nie

niewłaściwe określenie wartości przedmiotu sporu przez stronę (postanowienia Sądu Najwyższego: z 2 lutego 2011 r., II CZ 197/10, LEX nr 738550; z dnia 26 stycznia 2012 r., III UZ 31/11, LEX nr 1130398; z dnia 6 marca 2018 r., II UZ 119/17, LEX nr 2456371; z dnia 11 września 2013 r., II UZ 45/13, LEX nr 1375203).

Sąd Najwyższy zauważa, że skarżący objął zażaleniem oba punkty zaskarżonego postanowienia, domagając się jego uchylenia. Sąd Najwyższy przypomina w związku z tym, że art. 394¹ k.p.c. zawiera zamknięty katalog orzeczeń sądu drugiej instancji. Wydane na podstawie art. 25 k.p.c. w związku z art. 398⁴ § 3 k.p.c. postanowienie o ustaleniu wartości przedmiotu zaskarżenia, po jego uprzednim sprawdzeniu, z całą pewnością nie mieści się w tym katalogu. Dlatego w ugruntowanym orzecznictwie przyjmuje się, że skuteczne zakwestionowanie takiego rozstrzygnięcia może nastąpić jedynie na wniosek strony zgłoszony w trybie art. 380 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c., na podstawie którego Sąd Najwyższy może, rozpoznając zażalenie na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej, rozpoznać także związane z nim wcześniejsze orzeczenie.

Sąd Najwyższy dostrzega w związku z tym, że skarżący nie powołuje wprawdzie wspomnianego art. 380 k.p.c., ale domagając się zmiany zaskarżonego postanowienia także w części dotyczącej ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia i przytaczając stosowną argumentację mającą potwierdzić zasadność tego żądania, w istocie formułuje (choć bez powołania właściwej podstawy prawnej) wniosek o poddanie kontroli w postępowaniu zażaleniowym nie tylko orzeczenia o odrzuceniu skargi kasacyjnej (art. 394¹ § 1 k.p.c.), ale także poprzedzającego to orzeczenie niezaskarżalnego postanowienia o ustaleniu wartości przedmiotu zaskarżenia.

W sporach sądowych o wysokość powtarzających się świadczeń z ubezpieczenia społecznego wartość przedmiotu sporu stanowi obliczona za okres jednego roku, stosownie do wskazań zawartych w art. 22 k.p.c., różnica pomiędzy hipotetyczną kwotą renty (emerytury), jaką skarżący otrzymywałby, gdyby jego żądanie ustalenia wysokości świadczenia zostało uwzględnione, a rentą (emeryturą) w kwocie faktycznie pobieranej (postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 stycznia 1997 r., II UKN 40/96, OSNAPIUS 1997 nr 16, poz. 301; z 18 października 2000 r.,

II UZ 123/00, OSNAPiUS 2002 nr 15, poz. 370; z 21 lipca 2003 r., II UZ 45/03, OSNP 2004 nr 11, poz. 200; z 23 listopada 2007 r., II UZ 30/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 54 i z 2 października 2009 r., II UZ 30/09, LEX nr 583822). Taki też sposób obliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia ma zastosowanie w niniejszej sprawie, bowiem kapitał określony w art. 173-175 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1251 ze zm.) - zgodnie z art. 25 ust. 1 tej ustawy jest jednym z elementów mających wpływ na wysokość emerytury.

W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych uprawnionym sposobem prowadzenia dochodzenia jest (także) zwrócenie się do organu rentowego o ustosunkowanie się do wskazanej w skardze kasacyjnej wartości przedmiotu zaskarżenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2010 r., II UZ 10/10, LEX nr 611822).

Zauważyć należy, że skarżący nie wskazał przesłanek podważających przedstawione przez organ rentowy wyliczenie dokonane według przedstawionego wyżej wzorca. Natomiast odwołuje się do własnych wyliczeń, z których wynika błędna metoda ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia. Jak wskazano wyżej, wartością przedmiotu zaskarżenia nie jest różnica między wysokością kapitału początkowego wskazywaną przez odwołującego się a ustaloną przez organ rentowy w decyzji (jak przyjmuje skarżący), ale różnica między wysokością emerytury pobieranej przez odwołującego się a emeryturą, jaką pobierałaby, gdyby uwzględnić jego żądanie, pomnożona przez 12 miesięcy (art. 22 k.p.c.).

Wobec powyższego Sąd Najwyższy z mocy art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. i art. 398² § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

[SOP]

[ms]

